

Forma Autorska
Szczecin 2006
182 x 182
70 pages
paperback
ISBN: 83-922577-0-7
Translation rights: Forma Autorska

Brygida Helbig Anioły i świnie w Berlinie

Fragment

Anioły i świnie w Berlinie Brygidy Helbig to jedna z najciekawszych opowieści emigranckich w polskiej literaturze ostatniej dekady. A było tych powieści całe mrowie. Problem polegał jednak na tym, że milion Polaków, którzy wyjechali z kraju i rozproszyli się po całym świecie, doczekało się w zdecydowanej większości schematycznych opowieści. Mówiły one, że kto zarabia na Zachodzie, ten albo został niewolnikiem nielegalnego rynku pracy, albo jest przestępcą, albo sprzedaje własne ciało.

Anioły i świnie stanowią ożywczą odmianę w tym kontekście. Na przemian ironiczna i czuła, zjadliwa i sentymentalna, książka ta zawiera opowieść dopasowaną stylem ekspresji do indywidualnej biografii. Nie ma tu więc schematyzmu, nawet jeśli epizody są całkiem zwykłe. Oto historia dziewczyny z Polski przybyłej do Niemiec: nauka języka podczas pobytu w obozie przesiedleńców, studia. A potem skromny i zarazem wielki sukces – praca na uczelni. I jeszcze: mąż, adopcja dziecka i pierwsze próby literackie. Wszystkie te trzy rzeczy oznaczały przewyższanie obcości: kulturowej, społecznej, językowej. Bohaterka osiągnęła rzecz najtrudniejszą: zagospodarowała swoją codzienność w obcym kraju, stworzyła bliskie więzi z innymi ludźmi i wypracowała sobie własny styl ekspresji.

Nie jest to jednak opowieść z happy endem. Wręcz przeciwnie: małżeństwo się rozpada, uniwersytet zamyka wydział, klub literacki zamienia się w głupstwo. Mimo tych nieszczęść Gisela Stopa, główna bohaterka, kroczy dziarsko ulicami Berlina. Jest chwilowo bez pracy i bez męża – ale osiągnęła rzecz najważniejszą: wie, że sobie poradzi.

Wie też – właśnie dzięki wrażliwości literackiej – jak ważną rolę odgrywa język. Autorka użyła więc fatalnych metafor w rodzaju „polskie świnie” czy „niemiecka precyzja”, ponieważ w jej opowieści język jest jednym z bohaterów. Wydobyty na powierzchnię, obracany pod światło, pozwala zobaczyć, jak społeczeństwo żyje podług metafor, którymi świat nazywa. Na początku lat 80. Niemcy byli złaknieni inności – dlatego przyjmowali obcokrajowców, dawali im stypendia, kierowali na uniwersytety. Na początku XXI wieku są już innością nasyceni.

Czy powinni zmienić dietę? Raczej „smakować” swoich obcych niż ich „pożerać”? Powiastka Brygidy Helbig przekonuje raczej, że powinni przewietrzyć swoje metafory. Do tego zaś potrzebna jest literatura.

Przemysław Czapliński

Brygida Helbig (ur. 1963) – pisarka i badaczka literatury. Studiowała polonistykę w Szczecinie, slawistykę i germanistykę w Bochum. Pracowała na wydziale slawistyki na Uniwersytecie Humboldta w Berlinie. Opublikowała tom poetycki *Wiersze Jaśminy* (1997) oraz powieść *Pałowa* (2000).

Powrót